

Spørsmål og svar - kommunewebinar 2021 – Vannmiljø og forurensning

Helhetlig forvaltning av Oslofjorden

1. Hva kan Statsforvalteren bidra med for at flere kommuner/vannområder innfører forbud mot tømning av båtseptik fra fritidsbåter?

Gjennom deltagelse i vannområdenes faggrupper bidrar vi med veiledning til kommuner som ønsker å jobbe med dette. Les mer om hvordan det er gjort i VO PURA her:

<https://pura.no/2018/01/14/pura-onsker-a-forby-tomming-av-septik-fra-fritidsbater-i-bunnefjorden/>

2. Hvilke tiltak kan man gjøre langs Glomma for å minske uønsket tilførsel ut i Oslofjorden fra jordbruk?

Det finnes mange etablerte tiltak for å redusere avrenning fra jordbruksarealer. Gjennom Regionalt miljøprogram (RMP) gis det tilskudd til slike tiltak. Kan lese mer om det her:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/oslo-og-viken/landbruk-og-mat/jordbruk/miljotiltak/regionalt-miljotilskudd/>

3. Vet man hvor mye hvert enkelt vassdrag bidrar med av utslipp til Ytre Oslofjord? Feks Drammensvassdraget.

Ja, det lages tilførselsberegninger for alle de store vassdragene. Se:

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2017/desember-2017/riverine-inputs-and-direct-discharges-to-norwegian-coastal-waters--2016/>

4. Flere kommuner og aktører i Indre Oslofjord jobber for å få til et offentlig båtregister med krav til registrering av alle fritidsfartøy. Et slikt register vil være det beste verktøyet for opprydding av båtvrak. Hva kan Statsforvalteren bidra med for å øke fokus på behovet for et slikt register?

Statsforvalteren har nok ikke noen formell rolle i det arbeidet, men kan bruke våre nettverk.

5. Avløp er en stor bidragsyter. Kunne det legges begrensninger på befolkningsvekst inntil vedlikeholdsetterslepet er tatt igjen?

Se svar under spørsmål knyttet til innlegget om avløp.

6. Hei, og takk for viktig webinar. Hva er hovedgrunnen til at vi ikke har klart å holde liv i Oslofjorden? Er det for lite bøteleggelser og dommer? Lovbruddene er jo endeløse, og den norske stat er ikke akkurat en ledestjerne når det kommer til å følge lovverket.

Det er mange grunner til det, vi avventer nå en helhetlig plan for Oslofjorden og vil arbeide målrettet med den.

Avløp

7. Tenker Statsforvalteren at disse bestemmelsene faktisk kan få som konsekvens at boligbygging ikke tillates/må utsettes i lang tid på grunn av mangelfulle avløpsanlegg?

Ja. Kommunene er ansvarlig for at krav som følger av plan- og bygningsloven § 27-2 overholdes.

Det skal være tilstrekkelig dimensjonering og god nok tilstand på avløpsinfrastrukturen som kan håndtere det kommunen planlegger av framtidig utbygginger og industri. Konsekvensen av for dårlig kapasitet kan være at avløp fra bebyggelse og nyetablert industri ikke kan føres til kommunens avløpsanlegg.

Statsforvalteren vil kunne fremme innsigelse mot planer der avløp som kritisk infrastruktur ikke er ivarettatt.

8. Kravet om å bruke best mulige teknologi er veldig bra, men samtidig antagelig vanskelig å definere?

I henhold til retningslinjene i forurensningsloven § 2 pkt. 2 skal det tas utgangspunkt i den teknologi som ut ifra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet, og av økonomiske forhold, gir de beste resultater.

For avløpsnettets fremgår kravet uttrykkelig i forurensningsforskriften § 14-5 om avløpsnett.

Det er den ansvarlige for utslippet (kommunen/IKS) som må gjøre vurderinger knyttet til beste mulige teknologi. Det må gjøres en kost-nytte-avveining.

9. Det tillates infiltrasjonsanlegg i jordarter som ikke er egnet, og det er mye halvegs installering av minirensanlegg, hvor utløp ikke sikres. Det tillates også mange nye boliger i områder uten gode avløpsløsninger, men hvor det baseres på infiltrasjon eller minirensanlegg. Hvilke kontrollmuligheter har man? Og hvordan sikre at kommunene får nødvendig kompetanse om disse forholdene? Hvordan sikre at kommunene krever offentlig avløp fremfor andre løsninger som kanskje ikke gir tilstrekkelig rensing, eller bremser utbygging i områder der det ikke er off. avløp?

Kommunen er forurensningsmyndighet for små og mellomstore avløpsanlegg (jf. Kapittel 12 og 13). Kommunen stiller krav til søknader, gir tillatelse med krav til utslipp. I tillegg skal kommunen følge opp disse anleggene med tilsyn.

Kommunene må selv sikre at de har tilstrekkelig kompetanse innenfor det området hvor kommunen er forurensningsmyndighet. Statsforvalteren bidrar med veiledning der det er behov.

I henhold til vass- og avløpsanleggslova så er utgangspunktet og hovedregelen at kommunen skal eie avløpsanlegg. Der det foreligger offentlig avløp følger det en tilkoblingsplikt i forurensningsloven § 23 jf. plan- og bygningsloven § 27-2 andre ledd. For fritidsbebyggelse må tilkoblingsplikt være fastsatt i plan, jf. plan- og bygningsloven § 30-6.

Der kommunen ikke ønsker å eie avløpsanlegg, så må avløpsanlegget være organisert som et andelslag eid av brukerne. Det kan kreves tilkobling til privat anlegg med hjemmel i plan- og bygningsloven § 27-2 tredje ledd.

Av kommunen kreves det langsiktig planlegging for å oppnå en god avløpshåndtering – også der kommunen ikke vil eie avløpsanlegg, og kommunen som planmyndighet må følge opp dette.

10. Kommunen må ha en levende strategi for avløp (privat og offentlig). Er det ikke fornuftig at kommunen på egenhånd og eller ved hjelp av tredjepart avklarer prinsipielle avløpsplaner for delområder? Eksempelvis hytteområder i kommunedelplansammenheng?

Kommunen er planmyndighet, og skal ha denne oversikten. Kommunen må ta hensyn til vass- og avløpsanleggslovas regler om eierskap til avløpsanlegg, som vil legge føringer for avløpsplaner for delområder.

Kommunene må til enhver tid har oversikt over utbredelse av tettbebyggelse iht. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k, både i dag og for fremtidige planer (15-30 år frem i tid).

11. Hvordan stanse utbygging i LNF-tillatt spredt mht. avløp? Slike utbygginger fanges ikke opp av SF.

Det er kommunen som er forurensningsmyndighet og gir eventuelle tillatelser etter forurensningsforskriften kapittel 12 til spredt avløp. Kommunen må vurdere om spredt avløp kan tillates i omsøkt område, og eventuelt avslå søknad der det på grunn av miljømessige årsaker ikke kan tillates.

Alle utbygginger innenfor LNF områder må enten avklares i kommuneplan eller ha dispensasjon etter plan- og bygningsloven. Regionale og statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, skal få mulighet til å uttale seg før det gis dispensasjon fra planer.

12. Kan en kommune få tillatelse til å legge overføringsledninger fra private¹³ anlegg i et område som blir definert som tettbebyggelse til et kommunalt¹⁴ anlegg. Altså rense i to steg.

Forurensningsmyndigheten setter rensekrav, men setter ikke tekniske krav.

Kommunen skal være oppmerksom på at overføringsledning mellom avløpsanlegg kobler tettbebyggelsen. Samlet utslipp fra tettbebyggelsen er bestemmende for rensekrav og hvem som er forurensningsmyndighet.

Fysiske tiltak i sjø og vassdrag

13. Har jeg forstått det riktig om opprensning i bekk eller vassdrag der eroderte masser fra jordbruksarealer graves opp fra vannet og legges tilbake på jorden ikke er avhengig av tillatelse fra Statsforvalteren. Med forbehold om at det ikke kommer i konflikt med eks gyteområder, elvemusling osv.?

Graving i bekker og elver er søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Uten tillatelse fra Statsforvalteren eller fylkeskommunen er det forbudt å iverksette slike tiltak. Statsforvalteren er myndighet på strekninger som fører anadrom fisk og edelkreps, og Fylkeskommunen er myndighet for øvrige vassdrag.

Det skal sendes søknad til Statsforvalteren/Fylkeskommunen ved fysiske tiltak i vassdrag, uavhengig av om tiltaket kommer i konflikt eller ikke med gyteområder, elvemusling osv. Statsforvalteren/Fylkeskommunen er for øvrig rette myndighet til å vurdere om tiltak kommer i konflikt med naturverdier.

NVE som vassdragsmyndighet skal underrettes om tiltaket først.

14. Kriteriene for når det skal søkes hos Statsforvalteren, for eksempel hvis man skal bruke maskinell kraft - finnes dette skriftlig i en veileder eller lignende? Vil dette si at hvis en bekk skal ""renskes opp"" med gravemaskin, for å fjerne sedimenter fra tilslamming, så skal det søkes til Statsforvalteren?

Tiltak i bekker og elver er søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Uten tillatelse fra Statsforvalteren eller fylkeskommunen er det forbudt å iverksette slike tiltak. Statsforvalteren er myndighet på strekninger som fører anadrom fisk og edelkreps, og Fylkeskommunen er myndighet for øvrige vassdrag.

Det skal sendes søknad til Statsforvalteren/Fylkeskommunen ved fysiske tiltak i vassdrag, uavhengig av om tiltaket kommer i konflikt eller ikke med gyteområder, elvemusling osv. Statsforvalteren/Fylkeskommunen er for øvrig rette myndighet til å vurdere om tiltak kommer i konflikt med naturverdier.

Dersom en bekk skal renskes opp med gravemaskin for å fjerne sedimenter fra tilslamming, skal det derfor i henhold til forskrift om fysiske tiltak i vassdrag søkes til enten Statsforvalteren eller fylkeskommunen. NVE som vassdragsmyndighet skal underrettes om tiltaket først.

15. Krever dere søknad/tillatelse når det ikke er reguleringsplan? Eksempel ved nyttiggjøring av masser fra byggeprosjekter på landbrukseiendommer inntil vassdrag (ikke forurensede masser)?

Når Statsforvalteren vurderer at en dispesansjonsøknad om tiltak i vassdrag kan gis tillatelse, stilles det ofte krav til avbøtende tiltak for å unngå økt samlet belastning på økostystemet (etter vurdering av NML §§ 8-12). Hvordan kan kommunen best følge opp at Statsforvalterens krav om avbøtende tiltak følges tilstrekkelig opp av tiltakshaver?

Fysiske tiltak i sjø og vassdrag er søknadspliktig uavhengig om det foreligger en reguleringsplan eller ikke.

Statsforvalteren har ikke mulighet til å gi en tillatelse etter forurensningsloven, dersom tiltaket ikke er i tråd med endelige planer etter plan- og bygningsloven, eller det ikke foreligger en dispensasjon etter plan- og bygningsloven. Dette må bringes til orden, før vi kan fatte et vedtak om tillatelse etter forurensningsloven.

Overskuddsmasser fra byggeprosjekter er å regne som næringsavfall, og avfallsregelverket er derfor gjeldene. Slike masser skal håndteres etter forurensningsloven § 32. Ved ønske om nyttiggjøring av ikke forurensede masser fra byggeprosjekter på landbrukseiendommer må dette skje etter forurensningsloven § 32. Det må på bakgrunn av kunnskapsgrunnlaget i saken vurderes om nyttiggjøring vil kreve en særskilt tillatelse.

Kommunen skal ikke følge opp Statsforvalterens krav i en tillatelse gitt til en tiltakshaver. Det å følge opp at tiltakshaver gjennomfører arbeidene i tråd med tillatelsen er Statsforvalterens ansvar. Dersom kommunen selv er tiltakshaver, er det kommunens plikt å selv etterleve krav i tillatelsen. Kommunen kan gi tips og bekymringsmelding til Statsforvalteren.

16. Ordlyden ""minst mulig"" plast er veldig skjønnsmessig, er det noen konkrete nasjonale krav i denne forbindelse? Og det brukes jo eksempelvis store mengder teknisk veiduk ved etablering av veier med mer - er ikke det å anse som forurensing?

Det er ingen nasjonale krav når det gjelder plast i utfyllingsmasser, men myndighetene har hatt et økt fokus på plast de siste årene, både lokalt og globalt. Statsforvalteren legger stor vekt på at masser skal inneholde «minst mulig» plast ved tiltak som medfører utfylling av masser til sjø og vassdrag. Det stilles derfor en rekke krav dersom det gis en tillatelse etter forurensningsloven til utfylling av sprengsteinsmasser i vann, som for eksempel:

- *Krav til definert vektinnhold av plast i masser som mottas*
- *Mottakskontroll for masser*
- *Fjerning av synlig plast*
- *Etablering av systemer for å fange opp plast som har fulgt utfyllingsmassene*

I store samferdselsprosjekter hvor det genereres store mengder med overskuddsmasser fra for eksempel tunneldriving eller lignende, stilles det som hovedregel krav om at det ikke tillates plastarmering ved sprengningsarbeider. Dette bidrar også til å redusere mengden plast i sprengsteinsmasser.

17. Finnes kriteriene for når man skal søke hos Statsforvalteren skriftlig i en veileder eller lignende?

Forurensningsforskriften kapittel 22 fastsetter et generelt forbud mot mudring, dumping og utfylling fra sjøgående fartøy, men etter søknad kan det imidlertid gis tillatelse til slike aktiviteter i medhold av § 22-6. Dette betyr i praksis at alle tiltak som medfører mudring, dumping eller utfylling av masser til sjø eller vassdrag fra for eksempel skip eller lekter er søknadspliktig, og krever en tillatelse fra Statsforvalteren.

Mudring, dumping og utfylling av masser fra land faller ikke inn under forurensningsforskriften kapittel 22, men kan kreve en tillatelse etter forurensningsloven § 11 dersom tiltaket medfører fare for forurensning. Det er Statsforvalteren som er rette myndighet til å vurdere om tiltak krever en tillatelse etter forurensningsloven eller ikke. Ved tiltak som medfører mudring,

dumping eller utfylling fra land til sjø eller vassdrag, skal tiltakshaver ta kontakt med Statsforvalteren for avklaring om tiltaket vil kreve en tillatelse.

Miljødirektoratets veileder M-350/2015 (Veileder for håndtering av sediment) beskriver nærmere retningslinjer og krav som stilles til tiltak som medfører inngrep som mudring, dumping og utfylling sjø og vassdrag.

For øvrig viser vi til svar i spørsmål 1 som gjelder forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

18. Hvilken kontroll er det med det som dumpes og utfyllingsmasser slik at det er i tråd med tillatelse og regelverk?

Dersom Statsforvalteren gir tillatelse etter forurensningsloven til dumping eller utfylling av masser, stilles det en rekke vilkår knyttet til tiltaket. Dette innebærer også at tiltakshaver skal utarbeide en sluttrapport som inneholder dokumentasjon på at vilkår i tillatelsen er overholdt. Statsforvalteren behandler disse sluttrapportene, for å kontrollere at krav i tillatelser overholdes. I tillegg har Statsforvalteren anledning til å gjennomføre kontroll ved dumpe- og utfyllingstiltak gjennom tilsyn.

19. Vil det si at dersom en bonde kjører graveren sin ned på jordet for å renske opp en bekk/grøft for at vann skal renne i bekken - og ikke flomme inn over jordet, da er dette søknadspliktig?

Ja, dette er søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

20. Mange bruer på skogsbilveger trenger opprusting/ombygging. Er de søknadspliktig, når landkar byttes, men blir liggende på samme plass som tidligere.

Ja, dette er søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Dersom tiltaket medfører forurensning, skal tiltaket også vurderes etter forurensningsloven. I henhold til forurensningsloven § 7 skal ingen ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at dette er lovlig.